

CARLOS RUIZ ZAFÓN

De schaduw
van de wind

deel 1

Vertaald door Nelleke Geel

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

Het Kerkhof der Vergeten Boeken

Nog steeds herinner ik me de ochtend dat mijn vader me voor het eerst meenam naar het Kerkhof der Vergeten Boeken. De eerste dagen van de zomer van 1945 regen zich aaneen en we wandelden door de straten van een Barcelona gevangen onder een asgrijze hemel, met een waterig zonnetje dat over de Rambla de Santa Mónica stroomde als een guirlande van vloeibaar koper.

‘Daniel, wat je vandaag zult zien mag je aan niemand vertellen,’ waarschuwde mijn vader. ‘Zelfs niet aan je vriend Tomás. Aan niemand.’

‘Zelfs niet aan mama?’ vroeg ik met gedempte stem.

Mijn vader zuchtte, terwijl hij zich verschanste achter het trieste glimlachje dat hem als een schaduw door het leven volgde.

‘Natuurlijk wel,’ antwoordde hij terneergeslagen. ‘Voor haar hebben we geen geheimen. Aan haar mag je alles vertellen.’

Kort na de Burgeroorlog had een aanval van cholera mijn moeder van ons weggenomen. We begroeven haar op de Montjuïc op de dag van mijn vierde verjaardag. Ik herinner me alleen dat het de hele dag regende en dat, toen

ik mijn vader vroeg of de hemel huilde, zijn stem brak toen hij antwoord gaf. Zes jaar later hing de afwezigheid van mijn moeder nog steeds om ons heen, een oorverdovende stilte die ik nog niet met woorden tot zwijgen had weten te brengen. Mijn vader en ik woonden in een klein appartement in Calle Santa Ana, naast het kerkplein. De woning lag direct boven de boekhandel gespecialiseerd in verzamelersuitgaven en tweedehands boeken, overgegaan van mijn grootvader op mijn vader – een betoverde bazaar die, hoopte mijn vader, ooit in mijn handen zou overgaan. Ik groeide op tussen boeken, maakte onzichtbare vrienden op bladzijden die langzaam tot stof vergingen en waarvan de geur nog steeds aan mijn handen kleeft. Als kind leerde ik in slaap te vallen terwijl ik in de duisternis van mijn slaapkamer de gebeurtenissen van de dag aan mijn moeder vertelde, mijn wederwaardigheden op school, wat ik die dag geleerd had... Ik kon haar stem niet horen noch haar aanraking voelen, maar haar licht en warmte brandden in elke hoek van het huis en ik geloofde, met de onschuld van hen die hun leeftijd nog op tien vingers kunnen tellen, dat als ik mijn ogen sloot en praatte, ze mij zou kunnen horen, waar ze ook

was. Soms luisterde mijn vader naar me vanuit de eetkamer en huilde stilletjes.

Ik herinner me dat ik die ochtend in juni schreeuwend wakker werd. Mijn hart klopte in mijn borst als wilde mijn ziel zich een weg eruit banen en de trap afrennen. Mijn vader haastte zich naar mijn kamer en hield me in zijn armen terwijl hij me trachtte te kalmeren.

‘Ik kan me haar gezicht niet herinneren. Ik kan me mama’s gezicht niet meer herinneren,’ prevelde ik ademloos.

Mijn vader omhelsde me stevig.

‘Maak je geen zorgen, Daniel. Ik zal me haar herinneren voor twee.’

We keken elkaar aan in de duisternis, zoekend naar woorden die niet bestonden. Dat was de eerste keer dat ik me realiseerde dat mijn vader ouder werd en dat zijn ogen, ogen van nevel en verlies, altijd in het verleden blikten. Hij stond op en deed de gordijnen open om het bleke ochtendlicht binnen te laten.

‘Kom, Daniel, kleed je aan. Ik wil je iets laten zien,’ zei hij.

‘Nu? Om vijf uur ’s ochtends?’

‘Sommige dingen kun je slechts in het donker zien,’ gaf mijn vader me met een raadselachtig glimlachje te verstaan, waarschijnlijk

geleend uit een van de door hem stukgelezen boeken van Alexandre Dumas.

De straten sluimerden nog tussen nevels en dauw toen we naar buiten gingen. De straatlantaarns van de Ramblas schetsten twinkelend een allee van damp, terwijl de stad zich uitrekte en zich van haar aquarelvermomming ontdeed. Bij Calle Arco del Teatro aangekomen sloegen we de weg in naar de wijk Raval, onder een boog waarvan de contouren zich door de blauwe mist aftekenden. Ik volgde mijn vader door die nauwe straat, meer litteken dan straat, tot het schijnsel van de Ramblas zich achter onze ruggen verloor. Het licht van de ochtend sijpelde langs balkons en dekljsten heen in schuine vegen licht die de grond niet raakten. Eindelijk hield mijn vader stil voor een grote deur van bewerkt hout, zwart geworden door tijd en vocht. Voor ons doemde iets op wat ik op het achtergelaten karkas van een paleis vond lijken, of een museum van echo's en schaduw.

‘Daniel, wat je vandaag zult zien mag je aan niemand vertellen. Zelfs niet aan je vriend Tomás. Aan niemand.’

Een mannetje met roofvogeltrekken en een zilverkleurige hardos deed de deur open. Zijn

ondoorgroendelijke arends-blik bleef op mij rusten.

‘Goedemorgen, Isaac. Dit is mijn zoon Daniel,’ kondigde mijn vader aan. ‘Binnenkort wordt hij elf en op een goede dag zal hij de winkel overnemen. Hij is nu oud genoeg om deze plek te leren kennen.’

De man die Isaac heette, nodigde ons met een korte hoofdknik uit om verder te komen. Een blauwige duisternis omhulde alles en liet ternauwernood de contouren zien van een brede, marmeren trap en een galerij met fresco’s, bevolkt door engelen en fabelachtige wezens. We volgden de bewaker door deze paleisgang en kwamen bij een grote cirkelvormige zaal waar een ware basiliek van duisternis rustte onder een glazen koepel, doorschoten met stralenbundels die vanuit de hoogte neerhingen. Een labyrint van gangen en uitpuilende boekenkasten krom omhoog vanaf de basis tot aan de top, en een bijenkorf tekende zich af met tunnels, trappen, platformen en bruggen die een gigantische bibliotheek met een onmogelijke geometrie deden vermoeden. Ik keek naar mijn vader, sprakeloos. Hij glimlachte naar me en knipoogde.

‘Daniel, welkom in het Kerkhof der Vergeten Boeken.’

Als vlekjes in de gangen en op de platformen waren de omtrekken zichtbaar van een dozijn figuren. Sommigen van hen draaiden zich om en groetten vanuit de verte en ik herkende de gezichten van enkele van mijn vaders collega’s uit het gilde. In mijn tienjarige ogen leken die individuen tot een geheime broederschap van alchemisten te behoren die achter de rug van de wereld om samenzwoeren. Mijn vader knielde naast me neer en terwijl hij me strak aankeek, praatte hij tegen me met de zachte stem van beloften en vertrouwelijkheden.

‘Deze plaats is een mysterie, Daniel, een heiligdom. Elk boek, elke band die je ziet, is bezield. Bezield door degene die het schreef, bezield door degenen die het lazen en doorleefden en ervan droomden. Telkens als een boek in andere handen overgaat, telkens als iemand zijn blik over de bladzijden laat gaan, groeit zijn geest en wordt sterk. Vele jaren geleden al, toen mijn vader me hier voor de eerste keer naartoe bracht, was dit een oude plek. Misschien wel net zo oud als de stad zelf. Niemand weet met zekerheid te zeggen hoe lang dit al bestaat of wie het gemaakt hebben. Als

een bibliotheek verdwijnt, als een boekhandel haar deuren sluit, of als een boek in de vergetelheid raakt, dan zorgen wij, de bewakers die deze plek kennen, ervoor dat het hier terecht komt. Hier wonen de boeken die niemand zich meer herinnert, de boeken die mettertijd in de vergetelheid zijn geraakt, wachtend op de dag dat ze overgaan in de handen van een nieuwe lezer, een nieuwe geest. In de winkel verkopen en kopen wij ze, maar eigenlijk hebben boeken geen eigenaar. Elk boek dat je hier ziet, is de beste vriend geweest van íemand. Nu hebben ze alleen ons nog, Daniel. Denk je dat je dit geheim zult kunnen bewaren?’

Mijn blik verloor zich in de immensiteit van de plek, in het behekste licht. Ik knikte en mijn vader glimlachte.

‘En weet je wat het mooiste van alles is?’ vroeg hij.

Ik schudde zwijgend mijn hoofd.

‘De gewoonte is dat je bij het eerste bezoek een boek kiest, het maakt niet uit welk boek, en het adopteert; daardoor zorg je ervoor dat het nooit verdwijnt, dat het altijd levend blijft. Dat is een heel belangrijke belofte. Voor het leven,’ legde mijn vader uit. ‘Vandaag is het jouw beurt.’

Bijna een halfuur lang dwaalde ik door de gangen van het labrynt, dat naar oud papier, stof en magie rook. Ik liet lichtjes mijn hand glijden over de rijen met boekenruggen, onderwijl trachtend een keuze te maken. Tussen door de tijd vervaagde titels ontwaarde ik woorden in talen die ik herkende en dozijnen andere die ik niet kon thuisbrengen. Ik struinde spiraalsgewijs gangen en galerijen af, bevolkt door honderden, duizenden banden die meer van mij leken te weten dan ik van hen. Al snel viel me de gedachte in dat achter het omslag van elk afzonderlijk boek een universum lag dat geëxploreerd moest worden, terwijl buiten deze muren de wereld het leven voorbij liet gaan in middagen van voetbal en vervolgverhalen op de radio, tevreden met navelstaren en weinig méér. Misschien was het die gedachte, misschien was het toeval of juist zijn flamboyante tegenhanger, het noodlot, maar op datzelfde ogenblik wist ik dat ik het te adopteren boek al had gekozen. Of misschien moet ik zeggen: het boek dat míj ging adopteren. Timide stond het in een hoek van een boekenkast, in wijnkleurig leer gebonden, en het fluisterde zijn titel in gouden letters die opvlamden in het gefilterde licht. Ik liep erop af, streelde de

woorden met de toppen van mijn vingers, en las in stilte.

De schaduw van de wind
JULIÁN CARAX

Nooit eerder had ik die titel of auteur horen noemen, maar dat maakte me niets uit. De beslissing was genomen. Door beide partijen. Ik pakte het boek uiterst voorzichtig vast en bladerde het door; de bladzijden fladderden. Bevrijd uit zijn cel op de plank blies het boek een gouden stofwolk uit. Ik keerde op mijn schreden terug door het labyrint, tevreden met mijn keuze, en hield het boek onder mijn arm geklemd, een glimlach op mijn lippen. Misschien dat de betoverende atmosfeer van deze plek de overhand had gekregen, maar ik wist heel zeker dat dat boek daar vele jaren op me had gewacht, waarschijnlijk al vóór ik geboren werd.

Die middag, terug in ons huis in Calle Santa Ana, trok ik me in mijn kamer terug en besloot de eerste regels te lezen van mijn nieuwe vriend. Voor ik het in de gaten had, zat ik er onherroepelijk middenin. De roman vertelde het verhaal van een man op zoek naar zijn echte vader, die